

Vervallen rubriceringsaanduiding

Aan de leden van
het Kwaliteitsteam Renovatie Binnenhof

Rijksvastgoedbedrijf
Atelier Rijksbouwmeester

Korte Voorhout 7
Postbus 16169
2500 BD Den Haag

Contactpersoon

5.1.2.e

M 5.1.2.e

5.1.2.e

@rijksoverheid.nl

verslag

Bijeenkomst Kwaliteitsteam

Datum

4 februari 2022

Vergaderdatum en -tijd 4 februari 2022, 9:30 – 11:00 uur
Vergaderplaats Webex (digitaal)

Aanwezig

Francesco Veenstra (Rijksbouwmeester), 5.1.2.e (RVB), 5.1.2.e (stedenbouw), 5.1.2.e (erfgoed), 5.1.2.e (politieke geschiedenis), 5.1.2.e (secretaris), 5.1.2.e (ARBM), 5.1.2.e (ARBM).

Afwezig met kennisgeving

5.1.2.e (duurzaamheid)

Opening en welkom

Francesco opent de vergadering. Deze keer liggen er geen plannen ter advisering voor, maar is er een 'intern beraad', waarbij de leden reflecteren op de afgelopen periode. Daarnaast wordt er vooruitgeblikt en besproken welke rol het Kwaliteitsteam kan hebben, nu de projecten steeds meer richting de uitvoering gaan. Bij een aantal projecten zijn er al aanvragen voor de omgevingsvergunning opgesteld.

Inhoudelijke observaties/ Rol Kwaliteitsteam

- Het Binnenhof is een unieke plek. Niet alleen vanwege zijn politieke betekenis en cultuurhistorische waarde, maar ook vanwege de wijze waarop het complex wordt gebruikt. Nergens anders ter wereld zitten de verschillende politieke machten zo dicht op elkaar en is de inrichting van de ruimte zo zeer afhankelijk van de onderlinge machtsverhoudingen. Het ingewikkelde politiek-bestuurlijke krachtenveld op het Binnenhof biedt nauwelijks ruimte voor uitgesproken individuele visies, laat staan voor het grote gebaar. Enerzijds heeft dit natuurlijk zijn charme. Het feit dat nooit één partij haar stempel op het Binnenhof heeft weten te drukken zegt iets over de politieke cultuur van ons land en de waarde die wij hechten aan meerstemmigheid en overleg. Anderzijds schuilt in de complexe bestuursstructuur en vele compromissen ook een gevaar. Zo dreigen plannen uit te monden in een vlees-noch-vis-oplossing. Het is de taak van het Kwaliteitsteam om ervoor te waken dat er in de politieke spel tussen verschillende betrokken partijen niet te veel verloren gaat, in het bijzonder waar het gaat om de representativiteit, de toegankelijkheid en de duurzaamheid van het complex. Bij

het zoeken naar compromissen dreigen deze aandachtspunten namelijk als eerste het kind van de rekening te worden.

- Nu de verschillende projecten meer richting de uitvoering gaan, zal de focus steeds meer op het detailniveau komen te liggen. Het is daarom belangrijk om als Kwaliteitsteam grip te houden op het totaalbeeld – op het Binnenhof als geheel. Hierbij gaat het enerzijds om de samenhang tussen de voorstellen in de verschillende bouwdelen en anderzijds om een aantal aspecten die betrekking hebben op het gehele complex en bouwdeel-overstijgend zijn. Het overzicht van het totaal is nodig om een goed verhaal te kunnen formuleren over de visie, kwaliteit en lange termijn.
- Dit verhaal zou kunnen helpen om de beeldvorming van het project te veranderen. Van een renovatie die voornamelijk geld kost naar een renovatie waar men trots op kan zijn. Het formuleren van een narratief zou kunnen leiden tot een aantal kaders/leidende principes waarop getoetst kan worden.
- Het is van belang dat het Kwaliteitsteam zich sterk maakt voor die delen van het complex die geen goede vertegenwoordiging/lobby kennen, zoals de buitenruimte en de Grafelijke Zalen. Verschillende elementen in het definitieve ontwerp (zoals de ontsluiting van de Grafelijke Zalen, de groene gracht en de herinrichting van het Binnenhof, Buitenhof en Plein) zouden kunnen sneuvelen omdat deze plekken geen duidelijke belangenbehartiger kennen.
- Het is nodig om agenderend te zijn op grotere thema's zoals veiligheid en proportionaliteit, toegankelijkheid, en duurzaamheid.

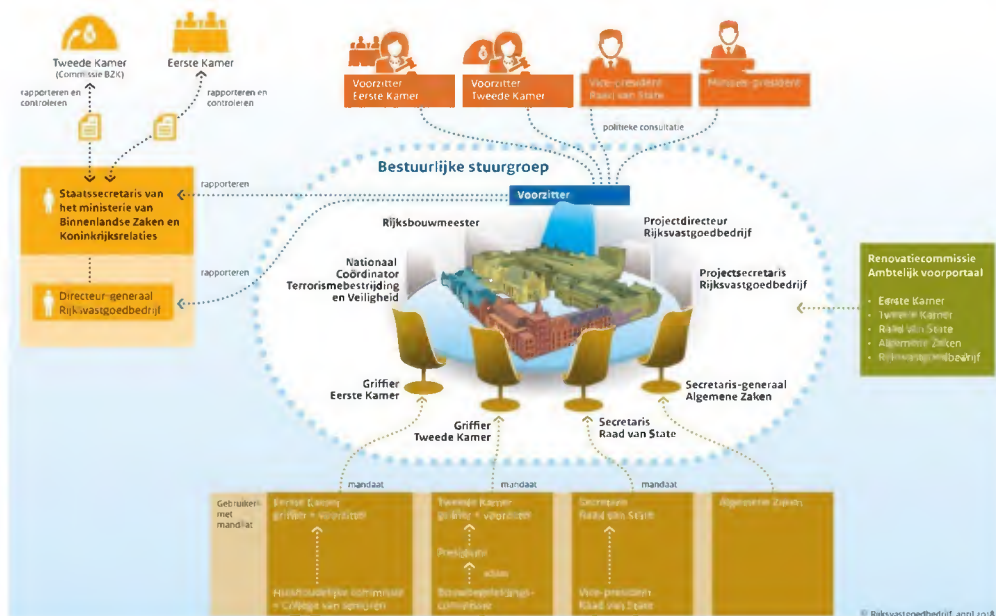
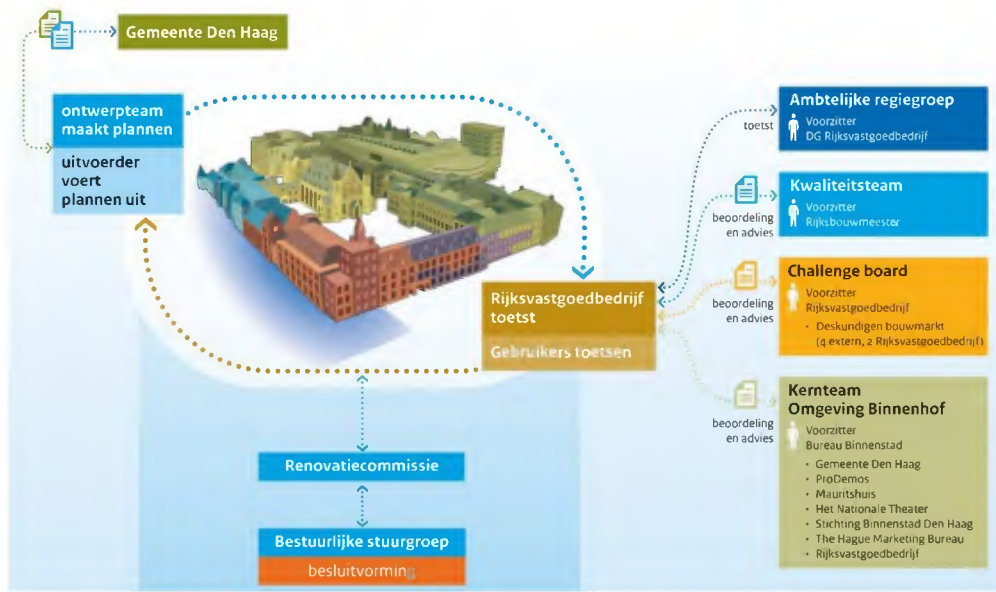
Observaties met betrekking tot proces

- Het is in het begin van dit project een zoektocht geweest naar wat de precieze rol en positie van het Kwaliteitsteam is. Het was soms lastig om het krachtenveld te overzien waarbinnen het Kwaliteitsteam opereert. Dit kwam mede door de dubbelrol die één van de gebruikers vervult (rol van gebruiker en van toezichthouder). Dit zorgde ervoor dat gebruikersbelangen soms dominant waren. Het zou goed geweest zijn als er aan het begin van het proces een heldere governance zou zijn opgesteld. Momenteel is er meer rust gekomen in het proces.
- Er is in de fase richting de uitvoering een bepaalde mate van flexibiliteit nodig, om in te kunnen spelen op onvoorziene omstandigheden. Bij het renoveren van monumenten, kan men voor verrassingen komen te staan. Eens in de zoveel tijd is er daarom een weegmoment nodig, waarbij wordt gekeken welke aanpassingen er nodig zijn die invloed hebben op de scope van het project en de uiteindelijke kwaliteit. Daar ligt een belangrijke rol voor het Kwaliteitsteam.
- Het Kwaliteitsteam adviseert aan het RVB, de projectdirecteur. Het is in de afgelopen periode niet altijd duidelijk geweest wat de precieze impact is van de adviezen die door het Kwaliteitsteam worden gegeven/in hoeverre de adviezen worden opgevolgd.
- De leden geven aan dat ze zich beter willen kunnen voorbereiden op de bijeenkomsten van het Kwaliteitsteam. Ze weten niet precies op welk moment de verschillende onderwerpen in het Kwaliteitsteam ingebracht worden en ook is er geen zicht op welke onderwerpen wellicht onterecht niet geagendeerd worden. Het Kwaliteitsteam reageert vaak ter plekke in de bijeenkomsten op de gepresenteerde ontwerpen van de architecten en adviseurs. Er wordt afgesproken

dat de leden de presentaties van de ontwerpers voortaan uiterlijk twee dagen voor de bijeenkomst ontvangen, zodat zij de vergadering beter kunnen voorbereiden.

- De leden maken deel uit van het Kwaliteitsteam op basis van hun expertise en adviseren specifiek over de (ruimtelijke) kwaliteit. De adviseurs die betrokken zijn bij de wettelijke processen in het kader van de Omgevingsvergunning hebben hun eigen rol en verantwoordelijkheid.
- Nu de verschillende projecten meer richting de uitvoering gaan, zou het goed zijn om het Kwaliteitsteam aan te vullen met iemand die kennis heeft van erfgoed en uitvoeringspraktijk. Er wordt een lijst opgesteld van mogelijke kandidaten.
- Het Kwaliteitsteam moet de adviezen en kennis niet alleen delen met de ontwerpers van de plannen en de adviseurs van het RVB, maar eerst en vooral ook met de gebruikers en diegenen die uiteindelijk goedkeuring geven voor de ontwerpen. Hier valt nog een verbeterlag te slaan. Het Kwaliteitsteam is het vaak eens met de ontwerpers, maar heeft soms moeite met de eisen die de gebruikers aan de ontwerpen stellen. Hierbij zou meer gebruikt gemaakt kunnen worden van de dubbelrol of 'scharnierfunctie' die de Rijksbouwmeester heeft.
- Het is van belang dat de ontwerpers in de bijeenkomsten van het Kwaliteitsteam de laatste stand van zaken tonen en dat die vrijheid er ook is voor de ontwerpers. Tijdens de afgelopen vergaderingen is dit niet altijd het geval geweest.
- Er zou meer gebruik gemaakt kunnen worden van de individuele expertise van de verschillende leden van het Kwaliteitsteam op belangrijke thema's als duurzaamheid, het museum van de democratie/parlementaire geschiedenis en de publieksentree.
- Kamerlid Bisschop (SGP) heeft in het laatste commissiedebat gevraagd wat het betekent als het Binnenhof gerestaureerd zou worden in plaats van gerenoveerd. Gevraagd is om uit te zoeken wat dit kost. Het RVB is dit aan het berekenen en levert een onderbouwing voor de voortgangsreportage van maart 2022.
- In de openbare ruimte op- en rondom het Binnenhof gaat in de komende maanden nog veel spelen. Het gaat hier onder andere om de aanhechting van het Binnenhof met de stad en de inrichting van de publieke ruimte. De gemeente Den Haag en het RVB hebben bij deze opgaven een gezamenlijk belang. Het Binnenhof is onderdeel van de bestuursovereenkomst tussen de gemeente en het RVB.
- Samenvattend:
Het Kwaliteitsteam is adviserend (gevraagd en ongevraagd), reflecterend en agenderend met een toekomstgerichtheid die minstens 50 jaar beslaat.

Governance

5.1.2.e

Datum
4 februari 2022

5.1.2.e